

De Kanonnen van de Naald zijn gevonden

De gedenknaald van Quatre-Bras en Waterloo is ter ere van de Prins van Oranje (de latere koning Willem II) opgericht volgens de wet van 8 juli 1815 'tot bijzondere vereering van den moed en de hardnekkige verdediging der positie bij les Quatrebras, zoo luisterlijk ten toon gespreid,' en vermeldt in vier talen den roem van den prins van Oranje. Na invoering van de wet, waarin de samenvoeging van Noord- en Zuid-Nederland werd vastgelegd, werd een ontwerprijsvraag uitgeschreven voor het monument, maar die leverde geen bruikbare plannen op. Jurylid Abraham van der Hart, stadsarchitect van Amsterdam, besloot om zelf maar een ontwerp te maken. De gedenknaald is een obelisk en werd opgericht in 1820. Opvallend is het bos afgebeeld op deze oude ansichtkaart achter de Naald. De beide stukken veldgeschut, die er hebben naast gestaan, zijn niet uit 1815 afkomstig, maar herinneren de voortreffelijke leiding der krijgsveldtochten door den prins in 1830. 't Zijn Belgische kanonnen, afkomstig uit den Tiendaagschen Veldtocht in 1830 en waren veroverd op de Belgen.

De teksten op het monument. Aan de ene kant van het monument staat 1815 in Arabische cijfers, aan de andere kant staat het in Romeinse cijfers. De tekst in het Latijn luidt:

GVLIEDLMO FREDERICO GEORGIO LUDOVICO
Principi Arausionensi
Quo ducunte viamque laudis praeunte
Belgicae cohortes
AD XVI iuni a MDCCCXV
Incredibili fortitudine ac constantia
Ad vicinum Bruxellis quadrivium

Ferocissimi hostis primo impetu repulso
Reportatae deinde longe glorioussimae
Apud Waterloo de napoleonte victoriae
Atque adeo servatae ab interitu reip.
Principes auctoresque celebrari meruerunt
Hocce rarae virtutis monumentum
Annente Culielmo Frederico rege
Gratea posuit patria

Vertaald in het Nederlands luidt de tekst ongeveer als volgt:

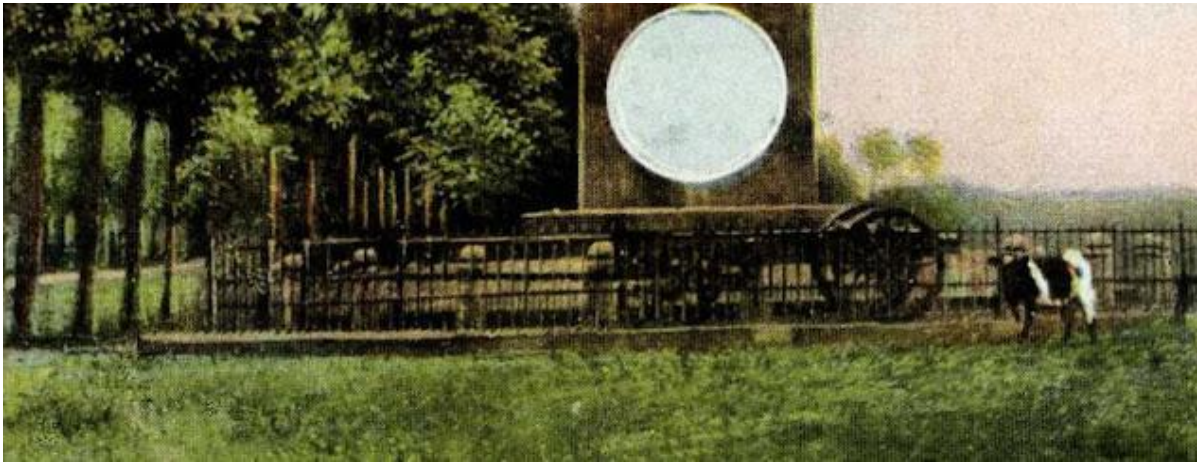
VOOR WILLEM FREDERIK GEORGE LODEWIJK
Prins van Oranje
Die voortging langs de weg van eer
de legers van België aanvoerde
En op 16 juni in het jaar 1815
Met ongelooflijke moed en standvastigheid
Op de viersprong in de buurt van Brussel
De eerste aanval van de zeer woeste vijand had tegengehouden,
Voor de daarna meest glorieuze overwinning
behaald bij Waterloo op Napoleon
en zelfs voor de aldus van instorting geredde republiek
De prinsen en grondleggers hebben het verdiend geëerd te worden
Dit monument van zeldzame moed,
heeft, met instemming van koning Willem Frederik,
het dankbare vaderland neergezet.

Sedert de bouw draagt de Staat zorg voor beheer en onderhoud van het monument. In 1971 kwam het in rijks eigendom, als onderdeel van het complex Paleis De 'Naald van

Waterloo', of de 'Gedenknaald van Quatre Bras'. In november 2012 kreeg de Naald een opknapbeurt.

De Kanonnen bij de Naald

Zoals al eerder aangegeven zijn de beide stukken veldgeschut niet uit 1815 afkomstig, maar uit 1830. Het waren Belgische kanonnen, afkomstig uit den Tiendaagschen Veldtocht in 1830. Deze kanonnen waren "6 ponders met een voorwagen". Nog net te zien op de hier onderstaande afbeelding naast de Naald.

1 van de twee 6 ponders met voorwagen

6 pponder met munitiewagen

Het geschut werd geplaatst op een affuit, een onderstel dat veelal was geconstrueerd van iepen- en eikenhout met een smeedijzeren beslag. Gelet op het gewicht van met name kanonnen (een 48-ponder woog veelal 3.458 kilo, een 24 pponder 2.223 kilo, een 12 pponder 1.580 kilo en een 6 pponder 1.037 kilo) werden voor het op- en afladen en het verplaatsen krachtwerktuigen gebruikt, zoals een hijsbok en een triquebal (ook wel mallejan genoemd), een wagen waarmee zware lasten konden worden opgetild en verplaatst. Met enige regelmaat werden hiervoor ook paarden ingeschakeld van boeren uit hun omgeving.

De kanonnières werden bij het uitoefenen van hun taak bijgestaan door andere "artilleriebedienden", zoals de zogeheten handlangers, die hielpen bij het laden en schoonmaken van de vuurmonden.

model van een 6 ponder met voorwagen

Waar zijn ze uiteindelijk gebleven?

De oorspronkelijke kanonnen zijn in 1926 overgebracht naar het Legermuseum "Armamentarium" in Delft.

Van de oorspronkelijke kanonnen kon Paul van Brakel, de conservator van het huidige Nationaal Militair Museum (NMM) te Soesterberg, mij bevestigen dat het om 6-ponders gaat. Deze twee originele exemplaren zijn in 1926 inderdaad bij het Legermuseum (nu Nationaal Militair Museum) terechtgekomen. Van één exemplaar uit hun collectie is bekend dat deze bij de Naald in Baarn heeft gestaan, mét voorwagen. Dit exemplaar staat momenteel in de opslagruimte van het NMM te Soesterberg. Van een mogelijk tweede exemplaar lijkt deze herkomstinformatie verloren gegaan.

de 6 ponder die bij de Naald in Baarn heeft gestaan zonder voorwagen

Andere kanonnen naast de Naald

Er hebben nog diverse andere soorten kanonnen naast de Naald gestaan zoals de navolgende afbeeldingen laten zien.

Vestingkanon 11 cm

Ook hebben er in het verleden 2 vesting kanonnen 11 cm gestaan. Deze staan nu opgesteld in de permanente tentoonstelling (paviljoen II) van het Nederlands Artillerie Museum 't Harde (thans omgedoopt tot Historische Collectie Korps Veldartillerie). Bij navraag daar is dit nog eens bevestigd.

een ander vestingkanon

Vestingkanon Ned. Artillerie Museum

een vestingkanon van dichtbij bij de naald

25 ponder naast de Naald

voorbeeld van een 25 ponder

25-ponders

De laatste twee exemplaren zijn 25-ponders geweest. Van de 25 ponders is niet bekend waar zij gebleven zijn. 25-ponders worden tegenwoordig nog steeds gebruikt voor ceremoniële doeleinden (afgeven saluutschoten bijvoorbeeld).

Mogelijk dat deze voor dit doel zijn ingezet.

Het onderhoud van deze kanonnen vonden steeds plaats bij het scholingsinstituut voor de artillerie dat op de Legerplaats bij Oldebroek gevestigd is. Bij de laatste onderhoudsbeurt, nog ver vóór het millennium, heeft Prins Bernhard aangegeven de 25-ponders niet terug te willen. Dit 'moderne' naoorlogs geschut zou teveel misstaan bij de historische uitstraling van het monument. Sindsdien staan er geen kanonnen meer bij het monument.

Het verzoek om deze eventueel terug te plaatsen is lastig. De 6 pponder is afkomstig als buit uit de 10-daagse veldtocht, een te zeldzaam exemplaar om in weer en wind te laten staan.

de naald met kanonnen zonder voorwagen

de naald in de sneeuw

de naald lang geleden

de naald ook weer zonder de kanonnen

de naald januari 2016 al ruim 17 jaar zonder kanonnen

